

Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift

Orgaan van de

Nederlandsche Boschbouwvereniging

Oprichter Dr. J. R. Beveraluis

8e Jaargang

No. 3

Maart 1935

Oorspronkelijke Bijdragen

HET STAATSBOSCHBEHEER IN NEDERLAND

door

F. W. SNEPVANGERS.

Kort geleden verschenen de jaarverslagen van het Staatsboschbeheer over 1932 en 1933, zoodat nu beschikbaar zijn die over de jaren 1929 t/m 1933. De indeeling van de jaarverslagen voor genoemde jaren is dezelfde, zoodat een vergelijking van meerdere gegevens mogelijk is geworden. Bovendien geeft het jaarverslag 1929 eenige statistische gegevens van vorige jaren, zoodat die eveneens in beschouwing genomen kunnen worden.

Hieronder zullen enkele statistische gegevens behandeld worden, zonder dat daarbij een oordeel wordt uitgesproken over den dienst van het Staatsboschbeheer.

Het jaarverslag van ieder jaar heeft 5 bijlagen, die op gelijke wijze werden samengesteld.

- I. Overzicht van de uitgaven en opbrengsten van het Staatsboschbeheer.
- II. Uitgestrektheid en indeeling der domeingronden.
- III. Uitgaven voor bebossching, onderhoud en verbetering der domeingronden.
- IV. Opbrengsten der domeinen.
- V. Overzicht van de bebossching van woeste gronden, toebehoorende aan publiekrechtelijke lichamen, enz. met renteloos voorschot van den Staat.

De personeelsuitgaven voorkomende in bijlage I omvatten de volgende posten :

1. salarissen en toelagen der ambtenaren ;
2. reis-, bureel-, verplaatsingskosten, rijwielvergoedingen ;
3. opleidingskosten boschwachters ;
4. uniformen der boschwachters ;
5. rentezegels ;
6. premïën land- en tuinbouwongevallenwet 1922 (ambtenaren) ;
7. premïën ziektewet.

Het technisch personeel bestond in 1927 uit 55 ambtenaren en in 1933 uit 64 ambtenaren ; het administratief personeel in genoemde jaren uit 23 ambtenaren en resp. 32 ambtenaren.

Tot de taak van het Staatsboschbeheer behooren :

1. het eigenlijke domeinbeheer en wel :
  - A. de bosschen waarbij houtproduktie hoofdzak is ;
  - B. de bosschen waar een ander doel op den voorgrond staat (z.a. vastleggen van duinen en zandverstuivingen, instandhouden parkbosch, enz.) ;
2. de bebossching met technische hulp en renteloos voorschot van den Staat ;
3. de voorlichtingsdienst ;
4. de uitvoering der boschwet 1922 ;
5. de uitvoering der natuurschoonwet 1928 ;
6. de overige dienst.

De personeelsuitgaven waren :

1926	267.089 gld.
1927	277.117 "
1928	293.942 "
1929	335.423 "
1930	352.262 "
1931	366.633 "
1932	367.734 "
1933	367.319 "

Wanneer men de verschillende onderdeelen van de taak van het Staatsboschbeheer in beschouwing neemt, dan was de verhouding der personeelsuitgaven in de jaren 1926/1933 als volgt :

domeinbeheer A	31 %
domeinbeheer B	28 "
bebossching met renteloos voorschot	16 "
voorlichtingsdienst	9 "
boschwet 1922 en natuurschoonwet 1928	7 "
overige dienst	9 "

Samen 100 %

Ter verkrijging van een inzicht in de belangrijkheid van het Staatsboschbeheer moge hier volgen een overzicht van de gezamenlijke uitgaven en opbrengsten in de genoemde jaren.

Jaar	Uitgaven in gld.	Opbrengsten in gld.
1926	1.023.145	319.139
1927	1.061.238	305.216
1928	1.099.581	310.098
1929	1.237.040	333.003
1930	1.634.310	394.525
1931	1.694.350	339.674
1932	1.280.139	290.583
1933	1.364.939	344.108
Gemiddeld	1.299.343	329.543

Men moet er zich voor wachten uit deze gegevens verkeerde gevolgtrekkingen te maken, omtrent de noodzakelijkheid van het Staatsboschbeheer. Een oordeel hierover kan men eerst verkrijgen, indien de uitkomsten in hun onderdeelen worden gesplitst, hetgeen hieronder voor een deel zal plaats vinden.

Onderstaande staat toont aan de ontwikkeling van het Staatsboschbeheer naar de oppervlakte, die rechtstreeks onder haar beheer staat.

STAAT DER UITGESTREKTHEID DOMEINGRONDEN.

Jaar	Beboschte grond ha.		Bouw-, grasland enz. ha.		Woeste grond en wegen ha.		Totaal ha.		
	A	B	A	B	A	B	A	B	A + B
1926	7.655	5.576	357	904	3.942	20.413	11.954	26.893	38.848
1927	8.086	5.812	380	903	4.455	20.701	12.924	27.415	40.340
1928	8.405	6.068	402	914	4.018	20.496	13.026	27.477	40.504
1929	8.726	6.171	431	925	4.018	20.443	13.174	27.540	40.715
1930	9.587	6.465	483	958	4.569	20.370	14.639	27.793	42.433
1931	9.975	6.735	498	961	6.838	20.511	17.311	28.207	45.518
1932	10.429	7.039	557	940	6.673	20.228	17.660	28.206	45.867
1933	11.591	7.351	587	977	6.436	19.879	18.615	28.207	46.822

Hierbij is opgenomen een splitsing in domeinbeheer A en B en blijkt dat de oppervlakte onder A in de behandelde 8 jaar toenam met 6.661 ha (56 %) en die onder B met 1.314 ha (5 %) en samen met 7.974 ha (21 %). Daarentegen nam de beboschte grond toe met 3.936 ha (51 %) bij domeinbeheer A en met 1.775 ha (32 %) bij domeinbeheer B, hetgeen wijst op den intensieven kultuuraanleg bij het laatste.

Uit bijlage I der jaarverslagen blijkt, dat gedurende het 8-jarig tijdvak voor uitbreiding en vermeerdering van onroerende goederen bij het domeinbeheer A 1.323.035 gld. werden uitgegeven, hetgeen per ha uitbreiding f 198,62 bedraagt en bij domeinbeheer B 102.809 gld. of per ha uitbreiding f 78,24. Deze beide bedragen per ha houden verband met de gesteldheid der aanwinsten en het spreekt van zelf, dat de gronden voor het domeinbeheer B in het algemeen goedkooper moeten zijn, waar hierbij voor het grootste deel beschermingsmaatregelen op den voorgrond staan, terwijl park (luze) bosschen slechts van bijkomstig belang zijn. In totaal werd onder genoemd hoofd 1.425.844 gld uitgegeven, dat is f 178,81 gemiddeld per ha der oppervlaktevermeerdering.

Voor een duidelijke onderscheiding van het domeinbeheer A en B is in den onderstaanden staat een uittreksel gemaakt van de bijlagen II, III en IV der jaarverslagen voor de houtvesterijen Breda en Haarlem, waarvan de eerste gedurende

het hier besproken tijdvak behoord heeft tot A en de tweede tot B. Hieraan is toegevoegd het gemiddelde per ha betreffende de kosten van het ambtelijk personeel.

A. HOUTVESTERIJ BREDA.

Jaar	Beboschte grond ha.	Bouw-, grasland enz. ha.	Woeste grond en wegen ha.	Totaal ha.	Zonder personeel		Totaal opbrengst gld.	Opbrengst per ha. gld.	Gemiddelde kosten personeel per ha. gld.
					Totaal uitgaven bebosching enz. gld.	Uitgaven bebosching enz. per ha. gld.			
1926	2629	200	946	3774	81.507	21.59	127.407	33,76	6,85
1927	2657	210	909	3774	80.716	21.39	109.575	29,03	6,45
1928	2658	217	870	3745	87.694	23.41	117.370	31,34	6,77
1929	2683	221	842	3745	87.044	23.24	111.483	29,77	7,67
1930	2693	230	824	3746	88.373	23.59	100.571	26,85	7,19
1931	2714	233	799	3746	86.396	23.06	95.672	25,52	6,41
1932	2748	265	711	3724	79.545	21.39	70.721	18,99	6,76
1933	2833	265	630	3728	76.622	20.55	73.256	19,65	6,—
					gemiddeld	22,21		26,88	6,73

B. HOUTVESTERIJ HAARLEM.

Jaar	Beboschte grond ha.	Bouw-, grasland enz. ha.	Woeste grond en wegen ha.	Totaal ha.	Zonder personeel		Totaal opbrengst gld.	Opbrengst per ha. gld.	Gemiddelde kosten personeel per ha. gld.
					Totaal uitgaven bebosching enz. gld.	Uitgaven bebosching enz. per ha. gld.			
1926	911	65	3424	4401	113.840	25.87	47.177	10,72	3,17
1927	930	66	3405	4401	113.081	25.69	48.030	10,91	3,04
1928	972	68	3361	4401	109.521	24.88	51.596	11,72	3,31
1929	1020	69	3312	4401	126.091	28.65	53.118	12,07	3,78
1930	1053	69	3280	4401	116.457	26.46	52.437	11,91	3,57
1931	1095	68	3238	4401	119.953	27.22	50.982	11,58	3,49
1922	1156	70	3175	4401	107.995	24.77	51.110	11,61	3,40
1933	1215	70	3116	4401	96.785	21.99	49.355	11,21	3,21
					gemiddeld	25,67		11,47	3,37

In de gemiddeld jaarlijksche uitgaven per ha voor Breda zijn begrepen de kosten van bebosching van 316 ha woeste grond, waarmee deze verminderde en voor Haarlem, die voor bebosching van 308 ha woeste grond. De groote moeilijkheden bij het in kultuur brengen van de woeste gronden behoorende tot de domeingroep B komen tot uitdrukking in de gemiddelde hoogere uitgaven per ha. De overige werkzaamheden zullen daaraan mede eenigszins hebben bijgedragen.

Het groote verschil in gemiddelde opbrengst per ha tusschen beide groepen wordt verklaard door de veel grootere uitgestrektheid woeste gronden behoorende tot Haarlem.

Dat in het algemeen de woeste gronden minder personeelsuitgaven vereischen komt tot uitdrukking in het gemiddelde dezer kosten in deze periode voor beide groepen.

Wanneer de gemiddelde kosten voor het personeel gevoegd worden bij die van het overige beheer, dan leveren beide

houtvesterijen een nadeelig saldo per ha op. Daarmee wil geenszins gezegd zijn, dat het beheer niet rendabel zou zijn. Een oordeel daarover kan eerst verkregen worden zoodra de houtvesterijen in een normalen blijvenden toestand zullen verkeeren. Het streven naar dezen toestand vereischt bijzondere uitgaven, die niet als loopende uitgaven mogen worden beschouwd, maar kapitaalsuitgaven zijn. Waar het zeer moeilijk is, om een juiste splitsing te maken tusschen kapitaalsuitgaven en bedrijfsuitgaven is het beter daarvan af te zien en om de rentabiliteit van het boschbeheer naar andere gegevens te beoordeelen.

Ten aanzien van het domeinbeheer A komt dan in de eerste plaats in aanmerking een beoordeeling van den beboschten grond aan het begin van het hier besproken tijdvak en het komt mij voor, dat daarvoor de gemiddelde uitgaven per ha belangrijk lager zijn, terwijl daarentegen de gemiddelde opbrengst per ha hooger uitkomt.

By het domeinbeheer B moet nagegaan worden welke behoeften noodig zijn, om den nadeeligen invloed der woeste gronden op te heffen. Bovendien is daarbij de verhouding tusschen beboschte grond en woeste grond veel ongunstiger.

De uitkomsten van iedere houtvesterij zijn bovendien afhankelijk van de plaatselijke toestanden en daarom zou een bewerking van iedere houtvesterij, afzonderlijk naar zijn onderdeelen (boschwachterijen), het mogelijk maken omtrent de rentabiliteit daarvan een juister inzicht te verkrijgen.

Naast de uitkomsten der houtvesterijen op zich zelf, kan de waarde van ieder boschgebied bepaald worden naar den invloed, die ze hebben op de economische ontwikkeling hunner omgeving. Deze kan zoodanig zijn, dat de rentabiliteit van het boschbeheer daarbij op den achtergrond komt. In dit verband wordt gewezen op de werkverschaffing aan werkeloozen, die in alle houtvesterijen van het Staatsboschbeheer heeft plaats gehad.

Voor dit laatste wordt verder verwezen naar de bebosching van woeste gronden, toebehoorende aan publiekrechtelijke lichamen enz. met renteloos voorschot en technische hulp van den Staat. Einde 1933 waren 62 gemeenten in deze regeling begrepen, die te samen 16.517 ha daarvoor hadden aangewezen. In het tijdvak 1926/1933 werden hiervan 5538 ha zijnde gemiddeld per jaar 692 ha bosch aangelegd en einde 1933 was van eerstgenoemde oppervlakte 11.776 ha beboscht. Door den Staat werd in genoemd tijdvak 1.067.126 gld. voor die werkzaamheden uitgegeven en wordt dat gemiddeld 192,69 gld. per ha. Dit bedrag wordt vooral in de laatste jaren door de belanghebbende gemeenten meer of minder overschreden al naar mate er behoefte bestaat aan werkverschaffing voor de vele werkeloozen.

Maar behalve voor aanleg van kultures wordt zeer veel

arbeid door werkelozen verricht in reeds aangelegd bosch ; zonder dat daarbij sprake behoeft te zijn of die uitgaven later met rente weer in de algemeene kas zullen terugvloeiën. Niemand kan overigens aangeven welke waarde de aangelegde bosschen in de toekomst zullen hebben.

De jaarverslagen van het Staatsboschbeheer bevatten zeer veel nuttige gegevens, die voor latere bestudeering van verschillende onderwerpen van groot nut kunnen zijn. Het is daarom van groot belang, dat zij in de toekomst doorlopend zullen worden opgesteld, waarbij dan de samenstelling der bijlagen steeds volgens de eenmaal aangenomen wijze wordt voortgezet.

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad, 3 Januari 1935.

GEOGRAPHISCHE KRING.

Vergadering te Utrecht.

Den 2den Januari vergaderde op het Geographisch Instituut te Utrecht de Geographische Kring onder voorzittersch. Prof. Dr. Ed. M. A. Hoogerich. Als spreker trad op Prof. Dr. Ir. C. H. Edelman, hoogleraar in de geologie aan de landbouwhoogeschool te Wageningen.

Prof. Edelman sprak over „de Geologische en Morphologische problemen”. Spr. ging eerst na wat in de beide laatste jaren omtrent de samenstelling van de Nederlandsche zanden en kleien door Doeglas, F. A. van Baren en spr. zelve bekend is geworden. We kunnen thans onderscheiden 8 zandtypen, ieder met een speciale vormingsgeschiedenis en speciale eigenschappen. De meeste zanden bestaan uit mengsel van eenige van deze typen. Deze typen zijn uitsluitend op mineralogische gronden gedefinieerd, waardoor de onderscheiding in de geologie bewijskracht, onafhankelijk van andere argumenten, verkrijgt. De verbreiding van de zandtypen is gebleken ten deele anders te zijn dan volgens de bestaande geologische inzichten kon worden verwacht. De zanden, die uit het Noorden zijn aangevoerd komen verder zuidelijk voor dan de uiterste grens van het landijs aangeeft, voorts in praeglaciale afzettingen, zelfs nog in de zanden onder de klei van Tegelen.

Spr. gaat vervolgens na de provincies welke in het hoogterras kunnen worden onderscheiden en bespreekt daarna de strand- en duinzanden, den loess, en de dekzanden van N.-Brabant.

Tenslotte staat spr. stil bij de terrassen van de Maas in Z.-Limburg en N.-Brabant. Het is gebleken, dat de invloed van de Maas in de jongere afzettingen niet verder gaat dan Roermond. De afwatering van de Ardennen heeft hoofdzakelijk in de richting van de Schelde plaats gevonden en pas betrekkelijk zeer kort geleden heeft de Maas zijn tegenwoordig karakter verkregen.